

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح حمایت از گزارشگران فساد»
اعاده شده از شورای نگهبان (۱)

سکینه خانعلی پور واجارگاه^۱، مهدی عبدالملکی^۲، جلیل محبی^۲، میثم عظیمی^۲

مخصوص سخن علمی

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال سوم

شماره ثبت:

۲۱۶

شماره چاپ:

۱۳۵۹

تاریخ چاپ:

—

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲-۲۴۰۱۸۵۰۰

تاریخ انتشار:

۱۴۰۲/۳/۲۰

مقدمه

«طرح حمایت از گزارشگران فساد» در تاریخ ۱۴۰۲/۱/۲۷ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و برای بررسی و اعلام نظر شورای محترم نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان به مصوبه مجلس چند ابهام و چند تذکر وارد کرد. در این گزارش تلاش می‌شود تا ابهامات و مصوبه کمیسیون در جهت رفع آنها بررسی و در مواردی نیز پیشنهادهایی ارائه شود.

بررسی مصوبه کمیسیون برای رفع ایرادات شورای نگهبان

۱. ماده (۱)

نسبت به ماده (۱) شورای نگهبان دو ابهام و دو تذکر وارد شده است. همچنین، هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی یک تبصره از این ماده را مغایر سیاست‌های کلی قانونگذاری تلقی کرده است. اصلاحات کمیسیون در راستای تذکرات وارد شده، مورد پذیرش است و در خصوص ابهامات شورا و مغایرت هیئت عالی در ادامه به تفکیک توضیح داده می‌شود.

تبصره جزء «پ» بند «۱»

از نظر شورای محترم نگهبان عبارت «فساد مهمی که موجب اخلال در نظم و امنیت عمومی شود»، از این حیث که مشخص نیست شامل مواردی غیر از رفتارهای مذکور در ماده (۲) نیز می‌شود یا خیر، ابهام دارد. در مصوبه کمیسیون به منظور رفع این ایراد عبارت «دلالت بر وقوع فساد مهمی داشته باشد که موجب اخلال در نظم و امنیت عمومی شود» به عبارت «دلالت بر وقوع یکی از رفتارهای مذکور در ماده (۲) این قانون داشته باشد که موجب اخلال در نظم و امنیت عمومی شود» اصلاح شد که رافع ایراد است.

۱. تهیه و تدوین.
۲. ناظران علمی.

بند «۶»

شورای محترم نگهبان به بند «۶»، این ایراد را وارد کرده است که مفاد این بند «از نظر رعایت تناسب درجه‌های ارث مذکور با احکام این مصوبه، ابهام دارد». فارغ از ابهامی که در خود ایراد شورا وجود دارد که منظور از رعایت تناسب درجه‌های ارث مشخص نیست، به نظر نمی‌رسد که این ایراد وارد باشد. زیرا مصوبه پیشین به‌طور واضح در ۲ بند بیان کرده بود:

الف) بستگان نسبی گزارشگر تا درجه دو از کلیه طبقات ارث،

ب) همسر گزارشگر و بستگان نسبی وی تا درجه یک از کلیه طبقات ارث.

باین حال کمیسیون به‌منظور رفع این ایراد مصوبه را به شرح زیر اصلاح کرد:

الف) طبقات اول و دوم بستگان نسبی گزارشگر،

ب) همسر گزارشگر و طبقه اول بستگان نسبی وی.

مصوبه کمیسیون از نظر حقوقی محل ایراد نیست، اما با توجه به ابهام در ابهام شورای نگهبان می‌توان گفت مصوبه پیشین به‌طور دقیق‌تری اشخاص مشمول را مشخص کرده بود.

تبصره «۱» بند «۷»

هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام، تبصره «۱» بند «۷» را مغایر جزء «۱۰» بند «۹» سیاست‌های کلی قانونگذاری دانسته است. در این تبصره مقرر شده که اگر گزارشگر به دلیلی غیر از ارائه گزارش، مورد اقدامات تلافی‌جویانه قرار گیرد، مشمول حمایت‌ها و پاداش‌های این قانون نمی‌شود. از نظر این هیئت محرومیت این گزارشگر از پاداش، صرفاً به‌دلیل آنکه موضوع اقدامات تلافی‌جویانه شخصی قرار گرفته، تبعیضی نارواست. کمیسیون نیز به‌منظور رفع این ایراد عبارت «حمایت‌ها و پاداش» را به عبارت «حمایت‌های» تغییر داد که ایراد وارده و اصلاح کمیسیون مورد تأیید است.

۲. ماده (۲)

شورای نگهبان ماده (۲) را از نظر مستند قانونی در بعضی از رفتارهای ارتكابی در بندهای مذکور، واجد ابهام دانسته است که به‌منظور رفع این ابهام، کمیسیون مستندات هر بند را به‌طور دقیق درج کرد که از این نظر رافع ایراد است. باین حال، به ۲ بند از مصوبه کمیسیون ایراداتی وارد است:

بند «۵» مصوبه کمیسیون

کمیسیون این بند را به این ترتیب اصلاح کرده است: «اخذ درصد (پورسانت) در معاملات داخلی یا خارجی موضوع قانون ممنوعیت اخذ پورسانت در معاملات خارجی مصوب ۱۳۷۲/۴/۲۷». به این مصوبه ۲ ایراد وارد است:

۱. معادل مصوب فرهنگستان برای پورسانت واژه **درصدانه** است.

۲. قانون اخذ پورسانت در معاملات خارجی مصوب ۱۳۷۲/۴/۲۷ تنها به جرم **اخذ پورسانت در معاملات خارجی** اشاره دارد. مستند

قانونی اخذ پورسانت در معاملات داخلی ماده (۶۰۳) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) است که به‌منظور استناد کامل باید این ماده در این بند ذکر شود.

از این رو پیشنهاد می‌شود که بند «۵» به این ترتیب اصلاح شود:

«اخذ پورسانت (درصدانه) در معاملات خارجی و داخلی موضوع قانون ممنوعیت اخذ پورسانت در معاملات خارجی مصوب ۱۳۷۲/۴/۲۷ و ماده (۶۰۳) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده)».

بند «۹» مصوبه کمیسیون

بند «۹» ماده (۲) به این صورت اصلاح شده است: «تحصیل مال از طرق نامشروع موضوع ماده (۲) قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا، اختلاس و کلاهبرداری». به مصوبه در این قسمت دو وارد است:

۱. عنوان دقیق این رفتار مجرمانه **تحصیل مال از طریق نامشروع** است که به نادرست از طرق نامشروع قید شده است.
۲. این بند از مصوبه پیشین از نظر استناد ایرادی نداشت و نیازمند اصلاح نبود. باین حال، کمیسیون در مصوبه خود این بند را خلاصه کرده است که از این جهت ایراداتی به وجود آورده است. توضیح آنکه، جرم تحصیل مال از طریق نامشروع، عنوان کلی است که می‌تواند هر نوع تحصیل نامشروع مالی توسط هر شخصی را دربرگیرد. حال آنکه این طرح بر آن است که گزارش رفتارهای مجرمانه خاصی مشمول حمایت‌ها و پاداش‌ها قرارگیرند که از ۲ ویژگی مهم برخوردار باشند؛ نخست، رفتار پراهمیتی باشد. دوم، توسط کارکنان نهادهای عمومی و دولتی و در عرصه عمومی رخ دهد. به این منظور در مصوبه پیشین این رفتار مجرمانه از ۲ جهت تخصیص خورده بود، نخست، محدود کردن ارتکاب آن توسط کارکنان نهادهای عمومی و دولتی و دوم، ارتکاب آن در هنگام انجام وظایف قانونی. اصلاح صورت گرفته در عمل می‌تواند گزارش‌های فراوانی که ارزش چندانی نداشته باشد را نیز به‌سوی نهاد پذیرنده سرازیر کند که با توجه به امکانات اجرایی، رسیدگی به تمامی آنها امکان‌پذیر نیست. از این رو، پیشنهاد می‌شود که مصوبه پیشین مجلس درخصوص این بند که با لحاظ این ملاحظات تنظیم شده بود، با یک اصلاح عبارتی باقی بماند:

«تحصیل مال از طریق نامشروع توسط کارکنان دستگاه‌ها و نهادهای مذکور در ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴، ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸، تبصره ماده (۲) قانون دیوان محاسبات کشور مصوب ۱۳۶۱/۱۱/۱۱، مواد (۱) و (۲) قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد مصوب ۱۳۹۰/۸/۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی و ماده (۵۹۸) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ و شرکت‌های تابعه آنها در انجام وظایف قانونی خود».

۳. ماده (۷)

صدر ماده (۷)

در ماده (۷) مقنن محدوده زمانی برای ارائه درخواست حمایت مشخص کرده است. شورای محترم نگهبان به ماده (۷) این ایراد را وارد کرده است که «با توجه به تعیین مهلت برای درخواست اعمال حمایت‌های مذکور، از جهت روشن نبودن تکلیف مواردی که خطرهای موردنظر، پس از مهلت تعیین شده ایجاد شود، ابهام دارد». گفتنی است که متن مصوبه مجلس روشن است و ماده از این جهت ابهامی ندارد و بنای مقنن بر این بود که حمایت‌ها از نظر زمانی محدودیت داشته باشند. در غیر این صورت این

پرونده هیچ وقت نمی تواند مختومه شود. با این حال، کمیسیون به منظور رفع ابهام عبارت «تا یک سال پس از شروع به اجرای حکم قطعی و» را از ماده حذف کرد. به نظر می رسد مصوبه کمیسیون از این جهت که بدون توجه به امکانات اجرایی شدن این قانون محدوده زمانی درخواست را به طور کلی حذف کرده، دارای ایراد است. دلیل پیش بینی مهلت برای ارائه درخواست حمایت این بود که درخواست ها در مهلت قانونی مشخصی به دستگاه قضا برسند که امکان بررسی و اثبات آنها وجود داشته باشد. به ویژه آنکه مهلت مقرر شده یعنی «یک سال پس از اجرای حکم» زمان کوتاهی نیست و در مواردی می تواند چندین سال به طول انجامد. به گونه ای که برای برخی از رفتارهای مجرمانه موضوع ماده (۲) چند سال حبس پیش بینی شده و این زمان تا اتمام اجرای حکم ادامه یافته است. به این ترتیب، در هر مورد به تناسب رفتار و حکم صادره مهلت درخواست متفاوت می شود. از این جهت به نظر می رسد که مناسب است مجلس بر مصوبه پیشین خود اصرار ورزد.

تبصره «۱» ماده (۷)

شورای نگهبان تبصره «۱» ماده (۷) را از جهت اینکه «عدم تعیین تکلیف نسبت به مواردی که رسیدگی فوری لازم است» مبهم دانسته است. کمیسیون نیز به منظور رفع این ابهام تبصره را به این ترتیب اصلاح کرده است: «به درخواست های موضوع این ماده نسبت به مواردی که رسیدگی فوری لازم است، بلافاصله و در سایر موارد ظرف پانزده روز در مرجع صالح قضایی رسیدگی می شود». این مصوبه از جهت اینکه مدت بلافاصله مشخص نیست خود دارای ابهام است. مشکلی که در حال حاضر نیز در سایر مقرراتی که این اصطلاح در آن به کار رفته است وجود دارد و قضات نمی دانند که منظور از بلافاصله تا چه زمانی است. از این رو مناسب است برای موارد فوری نیز محدوده زمانی مشخصی قرار داده شود. بر این اساس پیشنهاد می شود تبصره «۱» ماده (۷) به شرح زیر اصلاح شود: «رسیدگی به درخواست های موضوع این ماده ظرف پانزده روز در مرجع صالح قضایی انجام می شود. مگر در موارد فوری که حداکثر مدت آن ۵ روز است.»

۴. ماده (۱۰)

هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی نظام بر ماده (۱۰) مصوبه مجلس این ایراد را وارد کرده است که «در بندهای «۱۱» و «۱۲» ماده (۲) این مصوبه، جرایمی مطرح شده اند که متضمن تحصیل مالی نیستند، بنابراین ملاک مذکور در ماده (۱۰) برای تعیین میزان پاداش (حداکثر ۲ درصد ارزش ریالی موضوع پرونده) در مورد آنها قابل اعمال نیست. این وضعیت به معنای عدم توجه به ملاحظات کارشناسی در تدوین قانون و مغایر جزء «۶» بند «۹» سیاست های کلی قانونگذاری است. به علاوه محروم ماندن گزارشگران این جرائم از دریافت پاداش، ناعادلانه و در نتیجه مغایر جزء «۱۰» بند «۹» سیاست های کلی قانونگذاری است». گفتنی است که بند «۱۲» در مصوبه کنونی کمیسیون حذف شده است. بنابراین، مسئله فقط به جرم موضوع بند «۱۱» که در مصوبه کنونی به بند «۱۰» تغییر شماره داده است، مربوط می شود. این بند به جعل توسط کارکنان دولتی و عمومی در حین انجام وظیفه اشاره دارد و به اصرار کمیسیون نیز اضافه شد. یکی از دلایل مخالفت مرکز پژوهش های مجلس برای پیش بینی این بند همین موضوع بود. برای رفع ایراد هیئت عالی دو راه وجود دارد؛ نخست، قرار دادن مبلغ مشخصی برای چنین مواردی که کمیسیون این طریق را با پیشنهاد الحاق یک تبصره به ماده (۱۰) انتخاب کرده است. اما، به این مقرر این ایراد وارد است که مبلغ پیش بینی شده (۲ میلیون

تا ۶ میلیون تومان) به اندازه‌ای نیست که بتواند افراد را ترغیب به گزارشگری کند و دوم، طرح بار مالی دارد و به‌همین دلیل پیشنهاد شد که رفتارهایی مشمول این قانون قرار گیرند که عاید مالی برای دولت داشته باشند. بنابراین، اعطای پاداش در فرضی که پولی به‌دست نیامده است، می‌تواند موجب فشار مالی بیشتری برای دولت شود. ازاین‌رو، این اصلاح ایراد دارد. راهکار دوم، حذف بند «۱۰» از مصوبه کنونی کمیسیون است تا هم فشار مالی کمتری به خزانه وارد شود و هم انسجام در مقررات قانون حفظ شود که این راهکار مورد پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی است.

۵. ماده (۱۵)

به ماده (۱۵) دو ایراد ازسوی شورای نگهبان و هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام وارد شده است. این ماده مقرر می‌دارد که اگر گزارشگر، گزارش خود و مستندات مربوط به آن را تنها در سامانه مدنظر این قانون بارگذاری کند، نمی‌توان وی را به ارتکاب برخی از جرائم متهم کرد. در غیر این صورت امکان ثبت گزارش به شدت کاهش می‌یابد و حتی غیرممکن می‌شود. ازاین‌رو، در مصوبه مجلس رفتارهای مجرمانه مبتلا به یعنی افترا نشر اکاذیب و افشای اسناد محرمانه ذکر شده بود. شورای نگهبان این ماده را «از این جهت که رفتار مذکور از جهات دیگری غیر از افترا یا جرم موضوع ماده (۶۹۸) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی قابل رسیدگی است یا خیر» مبهم دانسته است. کمیسیون نیز به‌منظور رفع این ایراد عبارت «به‌اتهام جرائمی از قبیل» را به این ماده اضافه کرده است. ایرادی که به این اصلاح وارد است، ابهامی است که عبارت «از قبیل» می‌تواند ایجاد کند. زیرا هیچ نظر قطعی در مورد اینکه چه رفتارهایی ذیل آن قرار می‌گیرند وجود ندارد و این امر موجب تشتت احکام می‌شود ازاین‌رو، مناسب است که رفتارهای مدنظر به صراحت در این ماده ذکر شود.

هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام نیز به این ماده «درخصوص اینکه افشای علنی گزارش (پیش از آنکه اتهام انتسابی مورد رسیدگی قضایی قرار گرفته و ثابت شده باشد) جرم محسوب می‌شود»، ابهام وارد کرده است. به‌نظر این هیئت، این حکم این امکان را فراهم می‌کند که «گزارش‌های مغرضانه و همراه با سوءنیت طرح و در فضای عمومی جامعه منعکس شود». درخصوص ایراد هیئت عالی باید گفت، ایراد وارده خود دارای ابهام و ایراد است و صدر و ذیل آن و دلیل ایراد با خود ایراد گرفته شده با هم همخوانی ندارند. توضیح آنکه در متن ماده مشخص است که اگر شخصی گزارشات یا مستندات آن را به‌صورت علنی در فضای عمومی جامعه منتشر کند، ممکن است مرتکب رفتارهای مجرمانه‌ای نظیر افترا یا نشر اکاذیب شود و از این جهت نیز قابل محاکمه و مجازات است. بنابراین، این ماده در مقام رفع اتهام به‌طور کلی از گزارشگر نیست و قصد دارد از کسانی این اتهامات را مرتفع کند که گزارشات و مستندات خود را تنها در سامانه بازگذاری می‌کنند. در غیر این صورت با توجه به رفتار ارتكابی محاکمه و مجازات خواهند شد. بنابراین، متن ماده از این جهت که اگر شرایط این ماده حاصل نشود، فرد مجرم است و باید به جرم وی رسیدگی شود، ابهامی ندارد و اتفاقاً نتیجه حفظ ماده به این ترتیب همان مقصود موردنظر هیئت عالی را محقق می‌کند و مانع از انتشار گزارشات و مستندات در فضای عمومی خواهد شد. به همین ترتیب، پیشنهاد اصلاحی کمیسیون مبنی بر اضافه کردن عبارت «مگر اینکه فساد کشف نشود و سوءنیت گزارشگر نیز اثبات شود. در هر صورت گزارشگر مجاز به افشا یا انتشار مفاد گزارش خود نیست»، زاید و دارای ایراد است. زیرا، قاضی را درگیر فرایند اثباتی پیچیده‌ای می‌کند که نیازی به آن نیست. همین که مطابق صدر ماده گزارشگر گزارش خود را علنی نکرده

باشد و تنها در سامانه بارگذاری کرده باشد، برای رفع اتهام کافی است. جمله دوم یعنی «در هر صورت گزارشگر مجاز به افشا یا انتشار مفاد گزارش خود نیست» نیز با توجه به دو نکته پیش گفته حشو است.

در راستای رفع ایراد شورای نگهبان و به جای ذکر عبارت «به اتهام جرائمی از قبیل» مناسب است سایر رفتارهایی که می‌توانند ذیل آن قرار گیرند یعنی نشر اکاذیب رایانه‌ای به صراحت در ماده ذکر شود. بنابراین، پیشنهاد می‌شود این ماده به ترتیب زیر اصلاح شود: «در صورتی که گزارشگر، گزارش و اسناد مربوط به آن را تنها در سامانه ثبت و بارگذاری کرده و آن را علنی نکرده باشد، به اتهام افترا یا جرائم موضوع مواد (۶۹۸) و (۷۴۶) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ با اصلاحات و الحاقات بعدی یا افشای اسناد محرمانه موضوع قانون انتشار و افشای اسناد محرمانه و سری دولتی مصوب ۱۳۵۳/۱۱/۲۹ قابل تعقیب نیست».

جمع‌بندی

شورای نگهبان و هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام چند ابهام، تذکر و ایراد به مصوبه مجلس با عنوان «طرح حمایت از گزارشگران فساد» که در تاریخ ۱۴۰۲/۱/۲۷ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده بود، وارد کرده‌اند و کمیسیون حقوقی – قضایی مجلس شورای اسلامی نیز کوشیده است که آنها را برطرف کند. تمامی اصلاحات کمیسیون در راستای رفع تذکرات شورای محترم نگهبان مورد تأیید و رافع تذکر است. بااین‌حال برخی از مصوبات در راستای رفع ابهامات و ایرادات، دارای ایراد و واجد ابهام هستند که در گزارش و جداول پیوست تشریح شده است و از این جهت باید اصلاحاتی در مصوبه کمیسیون انجام شود.

شماره ماده	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون
۱	✓			
۲			✓	
۴	✓			
۶	✓			
۷			✓	
۱۰		✓		
۱۵			✓	

شماره ماده	مصوبه کمیسیون	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهاری نظر کارشناسی	متن اصلاحی
۱	ماده (۱) مفهوم واژگان و عبارات اختصاری به کار رفته در این قانون به شرح زیر است: ۱- گزارش: گزارشی است که محتوای آن حداقل متضمن اطلاعات زیر باشد: الف) نام و عنوان دستگاه محل وقوع فساد ب) شرح مختصر رفتار ارتكابی پ) اسم یا عنوان یا سمت یا جایگاه شغلی اشخاص مظنون به ارتكاب فساد اعم از آنکه واقعی یا غیر آن باشد. تبصره- گزارشی که متضمن اعلام جرائم مستوجب مجازات درجه سه یا بالاتر باشد یا گزارش واصل شده <u>دلالت بر وقوع یکی از رفتارهای مذکور در ماده (۲) این قانون داشته باشد که موجب اخلال در نظم و امنیت عمومی شود</u>، چنانچه فاقد مشخصات مذکور در جزء «پ» این بند باشد، مشمول این قانون می شود. تشخیص این امر برعهده <u>نهاد</u> پذیرنده است. ۲- ۳- نهاد پذیرنده: <u>دادستانی ها</u>، مرکز حفاظت و اطلاعات قوه قضائیه، سازمان بازرسی کل کشور، وزارت اطلاعات، سازمان اطلاعات سپاه و فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در حدود وظایف و اختیارات قانونی ۴- حمایت: مجموعه اقداماتی که جهت جلوگیری از ورود ضرر یا جبران ضررهای وارد شده به گزارشگر و <u>افراد</u> وابسته وی به دلیل گزارشگری، در حدود مقررات این قانون اعمال می شود. ۵- ... ۶- افراد وابسته: مقصود از افراد وابسته در این قانون عبارتند از: <u>الف) طبقات اول و دوم بستگان نسبی گزارشگر</u> ب) همسر گزارشگر و <u>بستگان نسبی وی تا درجه یک از کلیه طبقات ارث</u> پ) کلیه افرادی که عرفاً به تشخیص مرجع صالح قضائی در زندگی گزارشگر یا افراد دخیل در گزارشگری مهم تلقی می شوند. ت) شخصی که اطلاعات و اخبار را به گزارشگر رسانده است. ۷- اقدامات تلافی جویانه: رفتارهایی که به قصد هرگونه اضرار جانی، مالی، حیثیتی، شغلی و نظایر آن به طور مستقیم یا						

شماره ماده	مصوبه کمیسیون	موافق مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
	غیرمستقیم علیه گزارشگر یا افراد وابسته به وی صورت گیرد. تبصره ۱- در صورتی که اثبات شود، رفتارهای موضوع این بند ارتباطی به گزارشگری نداشته است، گزارشگر مشمول <u>حمایت های</u> این قانون نمی شود. تبصره ۲-					
۲	ماده ۲- گزارشگری که محتوای گزارش وی بیانگر ارتکاب یکی از رفتارهای زیر باشد، مشمول حمایت ها و پاداش این قانون می شود: <u>۱- رشا و ارتشاء و اختلاس موضوع قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۴/۶/۲۴ با اصلاحات و الحاقات بعدی</u> <u>۲- تصرف غیرقانونی در اموال دولتی یا عمومی موضوع فصل سیزدهم کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲</u> <u>۳- رفتارهای موضوع قانون مجازات اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی مصوب ۱۳۱۵/۹/۲۹ با اصلاحات و الحاقات بعدی</u> <u>۴- رفتارهای موضوع قانون مجازات تبانی در معاملات دولتی مصوب ۱۳۴۸/۳/۱۹</u> <u>۵- اخذ درصد (پورسانت) در معاملات داخلی یا خارجی موضوع قانون ممنوعیت اخذ پورسانت در معاملات خارجی مصوب ۱۳۷۲/۴/۲۷</u> <u>۶- رفتارهای موضوع لایحه قانونی راجع به منع مداخله وزرا و نمایندگان مجلسین و کارمندان در معاملات دولتی و کشوری مصوب ۱۳۳۷/۱۰/۲۲</u> <u>۷- تدلیس در معاملات دولتی موضوع قانون ماده (۵۹۹) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲</u> <u>۸- رفتارهای موضوع ماده (۱۹) قانون نحوه اجرای اصل چهل و نهم (۴۹) قانون اساسی مصوب ۱۳۶۳/۵/۱۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی</u>	✓			به دو بند از مصوبه کمیسیون ایراداتی وارد است: بند ۵ ۱ معادل مصوب فرهنگستان برای پورسانت واژه درصدانه است. ۲ قانون اخذ پورسانت در معاملات خارجی مصوب ۱۳۷۲/۴/۲۷ تنها به جرم اخذ پورسانت در معاملات خارجی اشاره دارد. مستند قانونی اخذ پورسانت در معاملات داخلی ماده (۶۰۳) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات های بازدارنده) است که به منظور استناد کامل می بایست این ماده در این بند ذکر شود. بند ۹ به مصوبه در این قسمت چند دو وارد است: ۱ عنوان دقیق این رفتار مجرمانه تحصیل مال از طریق نامشروع است که به نادرست از طرق نامشروع قید شده است. ۲ این بند از مصوبه پیشین از جهت استناد ایرادی نداشت و نیازمند اصلاح نبود. با این حال، کمیسیون در مصوبه خود این بند را خلاصه کرده است. اما، این تلخیص به مفهوم مدنظر آسیب رسانده است. جرم تحصیل مال از طریق نامشروع، عنوان کلی است که می تواند هر نوع تحصیل نامشروع مالی توسط هر شخصی را در برگیرد. حال آنکه این طرح بر آن است که گزارش رفتارهای مجرمانه خاصی مشمول حمایت ها و پاداش ها قرار گیرند که از دو ویژگی مهم برخوردار باشند؛ نخست، رفتار پر اهمیتی باشد. دوم، توسط کارکنان نهادهای عمومی و دولتی و در عرصه عمومی رخ دهد. به این منظور در مصوبه پیشین این رفتار مجرمانه از دو جهت تخصیص خورده بود، نخست، محدود کردن ارتکاب آن توسط کارکنان نهادهای عمومی و دولتی و دوم، ارتکاب آن در هنگام انجام وظایف قانونی. اصلاح صورت گرفته در عمل می تواند گزارش های فراوانی که ارزش چندانی نداشته باشد را نیز به سوی نهاد پذیرنده سرازیر	از این رو پیشنهاد می شود که «با رعایت آیین نامه داخلی» بند ۵ به این ترتیب اصلاح شود: «اخذ پورسانت (درصدانه) در معاملات خارجی و داخلی موضوع قانون ممنوعیت اخذ پورسانت در معاملات خارجی مصوب ۱۳۷۲/۴/۲۷ و ماده (۶۰۳) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات های بازدارنده)» اصلاح بند ۱۰ «تحصیل مال از طریق نامشروع توسط کارکنان دستگاه ها و نهادهای مذکور در ماده (۲۹) قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴، ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸، تبصره ماده (۲) قانون دیوان محاسبات کشور مصوب ۱۳۶۱/۱۱/۱۱، مواد (۱) و (۲) قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد مصوب ۱۳۹۰/۸/۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی و ماده (۵۹۸) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ و شرکت های تابعه آنها در انجام وظایف قانونی خود» بند ۱۰ - حذف

شماره ماده	مصوبه کمیسیون	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهاری نظر کارشناسی	متن اصلاحی
	۹- تحصیل مال از طرق نامشروع موضوع ماده (۲) قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری ۱۰- جرم موضوع ماده (۵۳۲) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده)					کند که با توجه به امکانات اجرایی رسیدگی به تمامی آنها امکان‌پذیر نیست. از این جهت، پیشنهاد می‌شود که مصوبه پیشین مجلس در خصوص این بند که با لحاظ این ملاحظات تنظیم شده بود، با یک اصلاح عبارتی باقی بماند. بند ۱۰ در راستای رفع ایراد وارده به ماده ۱۰ از سوی هیئت عالی پیشنهاد می‌شود بند ۱۰ ماده ۲ حذف شود. (توضیحات ذیل ماده ۱۰ آمده است.)	
۴	ماده ۴- نهاد پذیرنده پس از دریافت گزارش از طریق سامانه، مکلف است پس از بررسی شکلی گزارش، تحقیقات لازم در خصوص گزارش دریافتی را در حدود صلاحیت قانونی خود انجام دهد و چنانچه قرائن و <u>امارات</u> بر ارتکاب رفتارهای موضوع ماده (۲) این قانون دلالت کند، گزارش را از طریق سامانه به مرجع صالح برای رسیدگی ارسال نماید. در صورتی که از نظر نهاد پذیرنده گزارش قابلیت رسیدگی نداشته باشد، عدم تأیید گزارش از طریق سامانه به اطلاع گزارش‌دهنده می‌رسد. تبصره ۱- ...	✓					
۶	ماده ۶- حمایت از گزارشگر و <u>افراد</u> وابسته شامل موارد زیر است: ...	✓					
۷	ماده ۷- با درخواست گزارشگر یا نهاد پذیرنده از زمان تشکیل پرونده در <u>مرجع قضائی با تشخیص مقام قضائی صالح</u> تعقیب یا مقام قضائی صالح رسیدگی به اصل پرونده، حمایت‌های موضوع ماده (۶) این قانون اعمال می‌شود. تبصره ۱- به درخواست‌های موضوع این ماده <u>نسبت به مواردی که رسیدگی فوری لازم است، بلافاصله</u> و در سایر موارد ظرف پانزده روز در مرجع صالح قضائی رسیدگی می‌شود. تبصره ۲-			✓		صدر ماده ۷ در ماده ۷ مقنن محدوده زمانی برای ارائه درخواست حمایت مشخص کرده است. شورای محترم نگهبان به رغم روشن بودن مصوبه به آن در خصوص اعمال حمایت‌ها به خارج از محدوده زمانی ابهام وارد کرده است. بنای مقنن بر این بود که حمایت‌ها از نظر زمانی محدودیت داشته باشند. در غیر این صورت این پرونده هیچ‌وقت نمی‌تواند مختومه شوند. اما کمیسیون به منظور رفع ابهام و بدون توجه به امکانات اجرایی شدن این قانون محدوده زمانی درخواست را به‌طور کلی حذف کرده است. دلیل پیش بینی مهلت این بود که درخواست‌ها در مهلت قانونی مشخصی به دستگاه قضا برسند که امکان بررسی و اثبات آنها وجود داشته باشد و مهلت مقرر شده یعنی «یک سال پس از اجرای حکم» زمان کوتاهی نیست و در مواردی می‌تواند چندین سال به طول انجامد. از این جهت به نظر می‌رسد که	ماده ۷- با درخواست گزارشگر یا نهاد پذیرنده از زمان تشکیل پرونده در مرجع قضائی صالح تعقیب یا مقام قضائی صالح رسیدگی به اصل پرونده، حمایت‌های موضوع ماده (۶) این قانون اعمال می‌شود. تبصره ۱- رسیدگی به درخواست‌های موضوع این ماده ظرف پانزده روز در مرجع صالح قضائی انجام می‌شود. مگر در موارد فوری که حداکثر مدت آن ۵ روز است.» تبصره ۲-

شماره ماده	مصوبه کمیسیون	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
						مناسب است مجلس محترم بر مصوبه پیشین خود اصرار ورزد. تبصره ۱ ماده ۷ شورای محترم نگهبان تبصره ۱ ماده ۷ را از جهت اینکه «عدم تعیین تکلیف نسبت به مواردی که رسیدگی فوری لازم است» مبهم دانسته است. کمیسیون نیز به منظور رفع این ابهام تبصره را به این ترتیب اصلاح نموده است و مقرر کرده است که بلافاصله باید در این موارد رسیدگی انجام شود. مصوبه از جهت اینکه مدت بلافاصله مشخص نیست خود دارای ابهام است و قضات نمی دانند که منظور از بلافاصله تا چه زمانی است. از این رو مناسب است برای موارد فوری نیز محدوده زمانی مشخصی قرار داده شود	
۱۰	ماده ۱۰- مرجع رسیدگی کننده به گزارش اعم از بدوی یا تجدیدنظر مکلف است ضمن اعلام نظر در خصوص استحقاق یا عدم استحقاق پاداش برای گزارشگر و در صورت استحقاق، بر اساس میزان تأثیر گزارش در کشف فساد، اعم از اینکه گزارشگر درخواست پاداش داده یا نداده باشد، نسبت به تعیین مبلغ پاداش تا دو درصد (۲/۲) ارزش ریالی موضوع پرونده اقدام نماید. تبصره ۱- ... تبصره ۲- ... تبصره ۳- ... تبصره ۴- در صورتی که موضوع پرونده فاقد ارزش ریالی باشد، مقام قضائی با توجه به گستردگی فساد و میزان تأثیر گزارش در کشف آن، برای گزارشگر پاداشی از مبلغ بیست میلیون ریال تا مبلغ شصت میلیون ریال تعیین می کند. تبصره ۵- مؤلفه های مؤثر در تعیین پاداش در دستورالعملی که ظرف سه ماه پس از لازم الاجرا شدن این قانون به تصویب رئیس قوه قضائیه می رسد، مشخص می شود.	✓				هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی نظام بر ماده ۱۰ مصوبه مجلس این ایراد را وارد کرده است که «در بندهای (۱۱) و (۱۲) ماده (۲) این مصوبه، جرایمی مطرح شده اند که متضمن تحصیل مالی نیستند، بنابراین ملاک مذکور در ماده (۱۰) برای تعیین میزان پاداش (حداکثر دو درصد ارزش ریالی موضوع پرونده) در مورد آنها قابل اعمال نیست و مغایر جزء (۶) و (۱۰) بند (۹) سیاست های کلی قانونگذاری است. بند ۱۲ در مصوبه کنونی کمیسیون حذف شده است. مسئله تنها به جرم موضوع بند ۱۱ که در مصوبه کنونی به بند ۱۰ تغییر شماره داده است، مربوط می شود. برای رفع ایراد هیئت عالی کمیسیون پیشنهاد الحاق یک تبصره و تعیین مبلغ مشخصی برای آن را ارائه داده است. اما، به این مقرر این ایراد وارد است که مبلغ پیش بینی شده به اندازه ای نیست که بتواند افراد را ترغیب به گزارشگری کند و بر خزانه دولت فشار مالی وارد می کند.	حذف بند ۱۰ از ماده ۲ مصوبه کنونی کمیسیون
۱۵	ماده ۱۵- در صورتی که گزارشگر، گزارش و اسناد مربوط به آن را تنها در سامانه ثبت و بارگذاری کرده و آن را علنی نکرده باشد، به اتهام جرائمی از قبیل افتر یا جرم موضوع ماده (۶۹۸) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ با اصلاحات و الحاقات بعدی یا افشای اسناد محرمانه موضوع قانون انتشار و	✓				شورای نگهبان این ماده را «از این جهت که رفتار مذکور از جهات دیگری غیر از افتر یا جرم موضوع ماده (۶۹۸) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی قابل رسیدگی است یا خیر» مبهم دانسته است. کمیسیون نیز به منظور رفع این ایراد عبارت «به اتهام جرائمی از قبیل» را به این ماده اضافه کرده است. ایرادی که به این اصلاح وارد است،	«در صورتی که گزارشگر، گزارش و اسناد مربوط به آن را تنها در سامانه ثبت و بارگذاری کرده و آن را علنی نکرده باشد، به اتهام افتر یا جرائم موضوع مواد (۶۹۸) و (۷۴۶) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ با اصلاحات و الحاقات بعدی یا افشای اسناد محرمانه موضوع قانون انتشار و

شماره ماده	مصوبه کمیسیون	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
	بعدی یا افشای اسناد محرمانه قابل تعقیب نیست <u>مگر اینکه فساد کشف نشود و سوءنیت گزارشگر نیز اثبات شود. در هر صورت گزارشگر مجاز به افشا یا انتشار مفاد گزارش خود نیست.</u>					ابهامی است که عبارت «از قبیل» می تواند ایجاد کند. هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی نظام نیز به این ماده «درخصوص اینکه افشای علنی گزارش (پیش از آنکه اتهام انتسابی مورد رسیدگی قضایی قرار گرفته و ثابت شده باشد) جرم محسوب می شود»، ابهام وارد کرده است. به نظر این هیئت، این حکم این امکان را فراهم می کند که «گزارش های مغرضانه و همراه با سوءنیت طرح و در فضای عمومی جامعه منعکس شود». در خصوص ایراد هیئت عالی باید گفت، ایراد وارده خود دارای ابهام و ایراد است. در متن ماده مشخص است که اگر شخصی گزارشات یا مستندات آن را به صورت علنی در فضای عمومی جامعه منتشر کند، ممکن است مرتکب رفتارهای مجرمانه ای نظیر افترا یا نشر اکاذیب شود و از این جهت نیز قابل محاکمه و مجازات است. بنابراین، متن ماده از این جهت که اگر شرایط این ماده حاصل نشود، فرد مجرم است و باید به جرم وی رسیدگی شود، ابهامی ندارد. پیشنهاد اصلاحی کمیسیون مبنی بر اضافه کردن عبارت «مگر اینکه فساد کشف نشود و سوءنیت گزارشگر نیز اثبات شود در هر صورت گزارشگر مجاز به افشاء یا انتشار مفاد گزارش خود نیست»، زاید و دارای ایراد است. زیرا، جمله نخست قاضی را درگیر فرایند اثباتی پیچیده ای می کند که نیازی به آن نیست و جمله دوم یعنی نیز با توجه به صدر ماده حشو است.	افشای اسناد محرمانه و سری دولتی مصوب ۱۳۵۳/۱۱/۲۹ قابل تعقیب نیست»